

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . „ 2.—
četrtna . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0.10

Št. 17.

V Ljubljani, dne 24. marca 1911.

Leto VI.

Iz državnega zbora.

V državni zbornici je sedaj vrvenje kakor spomladi v panju. Na vrsti razprav so »državne potrebščine«, predvsem proračun za tekoče leto. Vlada ima dovoljen provizorij do konca tekočega meseca. Zato se mudi. Toda vlada sama ne zaupa vsled bridkihkušenj svojim prijateljem, zato je predložila »zur Sicherheit« zbornici nadaljni provizorij v posvetovanje. »Stranke dela« so bile seveda malo presenečene in posebno nemški »Freisinn« je bil navidezno celo razburjen. Parola: proračun se mora v marcu rešiti, je dobila zaslužen klopoto. Kaže se, da se proračun ne bode rešil pravočasno in nemško-romansko-poljski blok bo za eno blamažo bogateji. Sicer pa gospodje svojim besedam ne dajo preveč odseva, ker se precej leno udeležujejo sej. Iz cele situacije se razvidi, da na ta način ne bode mogoče »karijole« dolgo vleči dalje. Dne 10. t. m. se je sprejela v drž. zbornici prememba društvenega zakona, s katero se je odsekal precejšnji kos starega cofa. Najvažnejše pri tem je, da bodo smele biti tudi ženske članice političnih društev in da se zniža starost na enoindvajset let.

Sedaj zavarovalni pododsek je končal svoje delo in pride soc. zavarovalni zakon v odsekovo posvetovanje, v kolikor tam še ni rešenega.

Odsek za državne uslužbenke se peča z službeno pragmatiko ter je pododsek tudi to predlogo že rešil izvzemši časni avanzma, o tem se dosedaj vlada še ni dovolj jasno izjavila.

Vojni odsek dela tudi preglavice, ker navadno ni sklepčen. Nekateri poslanci nočejo privoliti veteranom »bridkih sablic«. Treba bo rešiti rekrutni zakon, sicer bi se lahko posušili šopki, ki jih pripravljajo dekleta »svojem izvoljencem«, ki gredo na vojaški nabor.

Finančni minister je tudi v groznih skrbah, kako bi napolnil državne kase, ali pa vsaj zamašil luknje, ki mu jih je pustil njegov prednik. Vsled tega bodo sedaj vpregli lepega, toda kruljevega »šimeljčka« — finančni odsek, da poišče kaj novega zrna v podobni davkov. Prva patrola pojde v žga-

njarne in bo poskusila tam svojo srečo. To bo iz gotovih ozirov še najbolje. Obiskati pa hočejo tudi »nikdar site«, da jim odlože nekaj vrečic iz pretežkega voza. S tem bi se pričela pravzaprav prava pot za ureditev državnih financ. Davek na žganje bi morda vplival na moralno in fizično dobro pri delavstvu. Davek na premoženje — seveda veliko — pa je brez dvojbe pravičen. Kdor ima, lahko plača. Riba pa nikakor ne more posoditi kože.

Vlada je predložila državni zbornici tudi spremembo § 47. obrtnega zakona, ki govori o varstvu delavstva. Zaradi te predloge se jeze na trgovskega ministra »revčki« industriji. Ne gre jim v glavo, da so tudi oni dolžni skrbeti za delavčevo varstvo. Pa se bodo počasi že privadili.

Poslanec Gostinčar je v proračunskem odseku prijemal vlado zaradi prepočasne rešitve prošnje za podpore po uimih prizadetega prebivalstva.

Protestiral je proti temu, da bi zavarovalnica proti nezgodam v Gradcu zaračunavala prestave slovenskih vlog po sedem kron zavarovancu. Zavarovalnici obsega nad pol milijona Slovencev, mora imeti torej slovenske uslužbenke v potrebni meri.

Dalje se je pritoževal proti postopanju tržaških policijskih uradov zaradi postopanja z služkinjami.

Dr. F. Tomažič:

Delavsko zavarovanje.

(Izveček predavanja na I. delavskem tečaju.)

Delavec zasluži komaj toliko, da s težavo preživlja sebe in svojo rodbino. Najmanjša nerednost pri dobivanju zaslužka vpliva lahko usodepolno na njegove življenske razmere. Delavec brez dela pride s svojo rodbino v najhujše stiske, istotako, če zbolí ali če se mu pripeti kaka nezgoda ali pa če vsled onemoglosti ali starosti ni več sposoben za delo; in gorje delavski rodbini, ki ji bela smrt pobere očeta!

Le malokateri delavec si more kaj prihraniti ali bolje rečeno pristradati, da si s

prihranki pomore v prvi stiski. Pa ti prihranski se kaj hitro porabijo, če je n. pr. delavec dalje časa brez dela ali če se pogosto zgleda bolezen v njegovi rodbini. Kaj je delavcu storti, če mu v tem položaju usahnejo prihranki ali če jih sploh nima? Odgovor na to vprašanje se je do zadnjega časa prepustilo delavcu samemu. Delavec je bil navezan na lastno moč in varčnost, na podpore svojcev, prijateljev in dobrotnikov in če je vse to odpovedalo, zapadel je ubožni preskrbi. Zadnja tolažba bolnega, pohabljenega, onemoglega delavca je bila beraška palica, res lepa tolažba.

Pod vplivom krščanske cerkve so se pač že v srednjem veku gradile bolnišnice, azili, ustanavljale pogrebne bratovščine itd. Toda to ni zadostovalo.

Zakonodaja se je za delavstvo začela brigati šele v XIX. stoletju. Rudarski zakon iz leta 1854. predpisuje ustanavljanje bratovskih skladnic, obrtni red iz l. 1859. pa ustanavljanje tovarniških bolniških blagaj. Ti zakoniti predpisi se niso povsem izvrševali. Leta 1879. je bilo 369 bratovskih skladnic in 860 obrtnih podpornih blagaj za skupaj 400.000 delavcev. Torej 400.000 delavcev je bilo preskrbljenih za slučaj bolezni, večina delavcev pa je bila brez vsake opore. Sedaj je v Avstriji proti nezgodam zavarovanih nad 2.500.000 delavcev, proti bolezni pa skoraj ravno toliko. To je pač precejšnja razlika med številom leta 1879. zavarovanih delavcev in med sedanjim.

Za širše zavarovanje delavcev se je avstrijska država pobrigala šele zadnja desetletja. Najprvo je stopilo v veljavo zavarovanje proti nezgodam, in sicer z zakonom z dne 28. decembra 1887 drž. zak. št. 1 iz leta 1888.

Potem je prišlo na vrsto zavarovanje proti bolezni z zakonom z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33.

Leta 1909. je vlada predložila državnemu zboru zakonski načrt o zavarovanju delavcev za starost in onemoglost. Ta zakonski načrt počiva sedaj v zavarovalnem odseku poslanske zbornice.

Edino za rudarje imamo v Avstriji širše zavarovanje, namreč proti nezgodam in bo-

Carska zločinstva.

(Dalje.)

Kar služabnikov ni tako pijanih, kakor je gospoda, pobegne v strahu iz hiše, ker smel napuh še na pragu smrti ne neha grešiti. Lahko bi bila Metela potegnila za nji-mi; pa ostala je tam, kamor jo je priklenila dolžnost in tako pričakovala svojo osodo.

Že padajo iskre gosteje, že zagrinja gost dim zlato bliščečo se obednico in sedaj se zbude streznjeni razuzdanci iz svoje pijanosti; plaho kličejo in skušajo priti iz sobane. Le malokomu se posreči — strahovita gnječa na ulici in težka glava je ovirala, da ne morejo bežati.

Tudi Milvij se zave velike, preteče mu nevarnosti. Prasketajoč padajo iskre v dvorano, ker jih nete plamenice Neronovih vinskih bratcev, koji se ravna po načelu, da čislamo izdajstvo, a črtimo izdajico; zatorej s prav posebnim veseljem prepuščajo imetje zaničevanega Milvija ognju. Ne brine se za Metelo in njeno osodo skuša uteči. Toda kakor kaka težka, okorna gruča se

vali čezenj, kdor ima še toliko moči in zavesti, da misli na beg, na rešenje; kajti že poka tramovje, že padajo iz visočine veliki, leseni kosovi, raneč, moreč.

Metela oklene z obema rokama svojega očeta; trudi se, da bi ga premaknila, toda brezuspešno. Z hruščem se udere zid; podrla ga je huda, ognjena vročina in ubit leži Festul z globoko rano pred obupno hčerjo. Metela plane v kraj, daleč proč od strašnega prizora; prvič se je polasti silni nagon: samo sebe obraniti. A zastonj se trudi, da bi dospela do velikih vrat; mrlič in drobirji ji ovirajo pot; pošastim debelo jo gledajo osteklenele Milvijsve oči.

Metela vzklikne groze in beži naprej — povsodi smrt, povsodi razdejanje; do smrti spehana se nasloni na steno in pričakuje tu smrti. Toda, glej čudo! preproga na steni se premakne, ker se je na njo naslonila; Metela jo odgrne in opazi, da skriva skri-ven mostož. Ona ne ve, kam pelja pot; pa znabiti je ta pot k rešitvi. Torej napne svoje zadnje moči ter se plazi naprej — veselje, nada navdaja njeno srce. Skratka, temna steza dovede jo na domači vrt; stranska

vrata so k sreči odprta in peljejo na prosto — in Metela je rešena.

Na pol zadušena od dima, z raztrganim ženitvanjskim oblačilom se preriva nesrečna deklica skozi gnječo; več nego enkrat je v nevarnosti, da bi je ne strli v strašni zmešnjavi. Kar nič se ne pomišlja, kam naj se obrne; a ne da bi vedela, zakaj, žene jo tja, kjer je doslej preživela svoje dneve, kjer se ji je razcvetela ljubezni tiha sreča; tja, kamor vleče vse z mogočno silo — k očetovemu domovju.

Pa Festulova lastnina stoji že v plamenu, ko jo doseže lastnikova hči; visoko kviško, kakor iz ognjenika, šviga iz nje ogenj; vroči zrak, grozoviti, gosti dim ji skoro sapo zapira. Kam pa sedaj bežati — kam?

Kar zadoni blizo med človeškim valovjem in pokljanjem ognja glas, ki ji seže v srce in dušo, glas, katerega zaslišati se nikdar več ni nadejala.

»Metela!« se sliši in potem še enkrat, kakor bi tugoval kdo: »Metela!«

In vriskajoč jek se začuje iz njenih prs: »Plavt, tukaj sem, otmi me!«

(Dalje prihodnjič.)

leznim ter za onemoglost; za te veljajo zakoni z dne 28. julija 1889, drž. zak. št. 127, z dne 17. januarja 1890, drž. zak. št. 14, z dne 30. decembra 1891, drž. zak. št. 3 iz leta 1892., in 17. septembra 1892, drž. zak. št. 178.

Načelo vseh vrst delavskega zavarovanja v Avstriji je predvsem:

1. Zavarovalna dolžnost in
2. Zavarovalnino prispevajo delodajalci in delojemalci.

Brez zavarovalne dolžnosti se ne da uspešno izpeljati delavsko zavarovanje. Mnogi ali — lahko trdimo — večina delodajalcev in tudi delojemalcev bi se branila plačevati zavarovalne prispevke. Pri današnji svobodni konkurenci bi bilo to tudi umevno.

Skrbni delavec in dobrohotni delodajalec bi bila na slabšem nasproti brezskrbnemu delavcu in brezvestnemu delodajalcu. Delavec je veliko, in čim več jih je, tem cenejši so. Vsled konkurence pada višina njihove mezde do zneska, s katerim se morejo preživljati le z največjo težavo; kako bi si mogli delavci potem pritržiti zavarovalne prispevke! In delodajalec, ki bi ne hotel prispevati k zavarovalnim stroškom svojih delavcev, bil bi za nanj pripadajoči zavarovalni prispevek na boljšem pred drugimi vestnimi konkurenti. Da se že v naprej izognemo takim izrodnom svobodne konkurence, se je zakonitim potom določila zavarovalna dolžnost.

Kar se pa tiče zavarovalnih prispevkov, je umešno, da jih plačujejo delodajalci in delojemalci. Lenih delavcev se ne zmanjka, ki bi radi brez dela uživali rente in boleznino. Zato je treba stroge kontrole pri vseh vrstah delavskega zavarovanja. Najboljša kontrola so pa delavci sami, ki ne bodo dopustili, da bi delavci-postopači živeli na njihove stroške.

I. Zavarovanje proti nezgodam.

Predmet tega zavarovanja je nezgoda, ki se je hipoma pripetila v obratu v zvezi z obratom.

Proti posledicam nezgod se morajo zavarovati: Vsi delavci in uradniki, dalje tudi učenci, volonterji (prostovoljci) in praktikantje: 1. v tvornicah, 2. v plavilnicah, 3. v rudnikih na nepridržane rudnine, 4. v ladjarnicah, 5. na ladjarničnih odrih in 6. v kamenolomih, kakor tudi v napravah, spadajočih k naštetim obratom; dalje 7. v stavbnih obratih, 8. v obratih, kjer se izdelujejo ali uporabljajo raznesilne (eksplozivne) tvarine, 9. v drugih obratih ali poljedelskih in gozdarskih podjetjih, pri katerih se stalno uporabljajo stroji, 10. pri železnicah, 11. v obratih vseh drugih podjetij, ki se obrtoma pečajo s prevažanjem oseb in stvari po suhem in po morju, 12. v grabačijah (bagerijah), 13. v podjetjih, ki se obrtoma pečajo s snáženjem cest in poslopij (oken, streh itd.), 14. v obrtoma obratovanih skladiščih, 15. v stalnih gledališčih (tudi igralci). Nadalje so podvrženi zavarovalni dolžnosti 16. gasilci po poklicu, 17. čistilci kanalov, 18. dimnikarji, 19. kamnoseki, vodnjakarji (studenčarji) in konstruktorji z železom in slednjič 20. avtomobilski soferji.

Prostovoljno se lahko zavarujejo pri delavskih zavarovalnicah proti nezgodam 1. podjetnik zavarovalni dolžnosti podvrženega obrata, njegov zastopnik in tudi druge osebe v obratu, ki niso zavarovanju zavezani; 2. podjetnik obrata, ki ni podvržen zavarovalni dolžnosti, vsi njegovi delavci in obratni uradniki; 3. aktivni člani prostovoljnih gasilnih društev in njih zvez.

Ministrstvo za notranje zadeve pa lahko oprosti posamna podjetja zavarovalne dolžnosti, druga pa lahko tudi pritegne.

Za obratno nezgodo se smatra po zakonu le ona nezgoda, ki povzroči delonezmoglost za več nego 4 tedne ali pa smrt.

Vsled obratne nezgode ima ponesrečenec oziroma njegova rodbina pravico do rente. Renta se prične izplačevati šele začetkom petega tedna po nezgodi (štiritedenska karenčna doba).

Da se izračuni renta, poizve se najprej, koliko zaslužka je poškodovanec prejemal v teku zadnjega leta. Tristokrat toliko, kolikor služi kdo povprek na dan, velja za letni zaslužek. Ako letni zaslužek presega 2400 K, se presežek ne računi več. Letni zaslužek učencev, volonterjev in praktikantov, ki ne prejemajo nič ali prejemajo manj

zaslužka, izmeriti je v isti visokosti, kakor najnižji zaslužek polno plačanih delavcev za ono delo, za katero se uče, toda vsota ne sme iznašati nad 600 K.

Renta iznaša:

- a) v slučaju popolne nesposobnosti, prislužili so kaj, 60% letnega zaslužka;
- b) v slučaju delne nesposobnosti le en del pod a) omenjene rente, a ne več kot 50% letnega zaslužka.

Poškodovancu ne pristoji pravica do odškodovanja, ako je nalašč povzročil obratno nezgodo.

V slučaju smrti vsled obrtne nezgode obsega odškodovanje:

1. pogrebne stroške, katere je odmeriti po navadi v tistem kraju, toda največ 50 K;
2. rento, katere naj se daje zapuščenim ponesrečenca počenši od smrtnega dne.

(Konec še objavimo.)

Delavsko vseučilišče.

Reformni načrt socialnega zavarovanja.

(Državni poslanec Jože Gostinčar.)

Delavske sloje v Avstriji čaka nova doba, doba splošnega ljudskega zavarovanja za starost in onemoglost. Vlada je ugodila splošni zahtevi socialnih vidcev ter je izdelala in predložila državni zbornici načrt zakona, na podlagi katerega se ima urediti splošno ljudsko zavarovanje. Druge države, kakor: Nemčija, Anglija, Francija, Italija, Belgija in Danska, imajo vsaj deloma urejeno starostno oskrbo delavstva. Pri nas dosedaj tega ni bilo. Vsa oskrba revežev sloni na občinskih podporah in pri vatnih dobrodelnih zavodih, ki pa vsaj kolikor se tiče prvih, kljub velikim sitnostim obeh delov in stroškov občin, v nobenem oziru ne vstrežajo namenu. Saj je pa tudi neopravičeno, da bi morala občina sama skrbeti za svoje reveže, ker isti niso le občani, temveč tudi deželani in državljani. Temmanj pa je občinska preskrba revežev utemeljena, odkar imamo nov domovinski zakon, ki določa po desetih letih stalnega bivanja v občini, za vsakega domovinsko pravico. V občinah, kjer se nahajajo industrijska podjetja, postane to dejstvo lahko osodepolno. Občina naj bi v slučajih onemoglosti delavcev preskrbovala na svoje stroške iste, potem, ko jih je do mozga izrabil kapitalist. Toraj ne občina, marveč država, celota je dolžna skrbeti za reveže, ker vsak služi pravzaprav celoti. Splošno zavarovanje za slučaje bolezni, nezgod in onemoglosti, je toraj že iz posledic domovinskega zakona nujno, da razbremeni neopravičeno obremenjene občine in zagotovi revežu preskrbo brez nepotrebnega in sramotnega poniževanja.

V Avstriji imamo sedaj štiri vrste zakonito določenih zavarovanj: Zavarovanje za slučaj bolezni; zavarovanje proti nezgodam; bratovske skladišnice, ki vsebujejo poleg bolniške tudi invalidne podpore ter invalidno zavarovanje privatnih uradnikov (uslužbencev). Dalje imajo železničarji svoje bolniške, nezgodne in provizijske zavode, ki imajo skrb za slučaje bolezni, nezgod in invalidnosti. Tobačno in solinsko delavstvo, kakor tudi državni gozdni delavci, imajo poleg bolniških blagajn od države določeno provizijo (penzijo), toraj državno oskrbo. Vse drugo delavstvo z zelo malimi izjemami privatnih blagajn, ima le bolniško blagajno in deloma zavarovalnico proti nezgodam. Vsi oni pa, ki živijo kot samostojni gospodarji in če so še tako revni, nimajo nikake preskrbe. V tem oziru se z novim socialno-zavarovalnim zakonom ustvari dobrohotno, ki je življenjske važnosti ne le za delavca, temveč tudi za obrtnika in kmeta.

Socialno-zavarovalni zakon obstoji iz petih poglavij. Prvo poglavje obsega splošne določbe zavarovanja. Toraj namen in obseg, dolžnosti zavarovanja in porazdelitev v razne zavarovalne kategorije. Določila o delodajalcih; vdelitev v plačilne razrede; okrajne uradnice socialne zavarovalnice; dolžnosti zapisovanja plač (plačilni listi); določila o samostojnih in nesamostojnih zavarovancih; določila za v inozemstvu živeče opravičence itd.

Drugo poglavje se peča z določili bolniškega zavarovanja.

Tretje poglavje vsebuje starostno in invaliditeno zavarovanje.

Četrto poglavje urejuje zavarovanje proti nezgodam.

Peto poglavje pa določuje državno nadzorstvo in razsodbo preprirov po politični upravi in zato nalašč ustanovljenih zavarovalnih sodiščih.

Pri bolniških blagajnah je v novem načrtu zaznamovati znatni napredek. Dosedanja pravica do bolnišnine in pogrebščine se raztegne od dvajsetih tednov na eno leto. Vplačila ostanejo v istem razmerju kot do sedaj, le da se določajo novi plačilni razredi, po katerih se določijo vplačila in podpore. Toraj plača zavarovanec dve tretjini in delodajalec eno tretjino. Isto razmerje velja potem za volitev upravnega odbora in delegatov za občni zbor.

Okrajna bolniška blagajna se more ustanoviti, ako je vsaj 1000 članov zagotovljenih. Obratna bolniška blagajna pa le v onem podjetju, ki ima vsaj 200 delavcev.

Poleg odbora bolniške blagajne se ustanovi še posebna okrajna uradnica, katere dolžnost je sprejemati in oddajati prispevke, nadzirati poslovanje bolniške blagajne, nadzirati sploh vse zavarovanje v okraju.

Prepire razsoja posebna pritoževalna komisija in končno c. kr. zavarovalno nadsodišče. Zavarovalno sodišče se ustanovi v vsakem okraju.

V kolikor ne spada razsodba v kompetenco c. kr. zavarovalnih razsodišč, razsojajo prepire politične okrajne oblasti in deželna politična kot vzklicna oblast. Zavarovalnice proti nezgodam se ustanove teritorialno, kakor do sedaj. Okrajne uradnice posredujejo med zavarovalnico in zavarovanci kakor podjetniki. Razsodbe se vrše po c. kr. zavarovalnih sodiščih. Prispevke plačuje delodajalec sam. V slučaju nezgode plača bolnišnino štiri tedne bolniška blagajna. Odbor zavarovalnice sestoji iz polovice delodajalcev in polovice delavcev. Rente se določujejo na podlagi plače in poškodbe. Zavarovalnica je opravičena za zelo nevarna dela določati višje prispevke. Zavarovalne prispevke je določiti v pravilih teritorialne zavarovalnice. Za železničarje in rudarje se ustanove na podlagi tega zakona posebne zavarovalnice. Zavarovanju proti nezgodam so podvržena le ona podjetja in obrti, ki so po svojem značaju nevarna glede ponesrečenja.

Zavarovalnica za starost in onemoglost je nova. Zavarovanju pri tej zavarovalnici je podvržen vsak človek izvzemši otroke do 16. leta in nad 60 let stare ljudi, kakor tudi one samostojne in nesamostojne, ki morejo izkazati nad 2400 kron letnih dohodkov. Izvzeti so tudi vsi oni, ki uživajo invalidne podpore.

Zavarovalnica nosi značaj dvojnega zavarovanja. Zavarovanje za onemoglost in starost. Vsi nesamostojni zavarovanci bodo zavarovani za starost. Opravičen dobiti rento je, kdor je plačal vsaj 500 tednov zavarovalnino (po vladnem načrtu 200 tednov) in ako je dosegel 65. leto starosti. Pri nesamostojnih, ako ni iz kakoršnegakoli vzroka sposoben pridobiti vsaj $\frac{1}{3}$ rednega zaslužka po njegovem poklicu. Starostne in onemoglostne rente se določajo po vplačilih in letih zavarovanja. Petkratna vsota vpočetnega letnega vplačila je temeljna renta, h kateri doda država 90 kron in prirastek 0,2 letne vsote. N. pr.: Letno vplačilo znaša 15 kron. $5 \times 15 = 75 + 90 = 165$ K.

Letni doneski (vplačila)

I. plačilni razred 12 v = 6 K; II. plačilni razred 24 v = 12 K; III. plačilni razred 36 v = 18 K; IV. plačilni razred 48 v = 24 K; V. plačilni razred 60 v = 30 K; VI. plačilni razred 72 v = 36 K.

Samostojni plačajo mesečno po 1 K, družinski člani 50 v. Za nesamostojne plača gospodar polovico zavarovalnine.

Za vse zavarovanje se ustanovi osrednji odbor, kateremu predsednika imenuje cesar. Vsa zavarovalnična uprava je porazdeljena po deželnih in okrajnih uradnicah, katerih odbori se volijo razmerno po vsih udeležencih. Vse volitve se vrše po proporen načinu, tako da se posameznim strankam omogoči priti do uprave.

Prometna zveza.

Prožni čuvaji in delovna doba. Dobili smo ta dopis. Res je, da imajo prožni čuvaji 18 ur dela in 12 ur počitka. So pa tudi taki, ki nimajo niti 11 ur prostega časa. Prostega stanovanja nimajo in zato morajo

hoditi nekateri celo po eno celo uro v službo in eno uro iz službe. Torej pojdi, dragi nadpaznik v temi in dežju in snegu, pa se koj zopet vrni v službo. Uljudno prosimo naše gospode poslance, da nam priskočijo na pomoč, da bi bili tudi mi, ubogi trpin, 12 ur prosti kot tisti čuvaji, ki opravljajo svojo službo tik pred kuhinjskim pragom. Poizvedovalo se je že, kako daleč imamo iz službe in v službo, a zgodilo se ni nič. — Vsekakor bi se moral čas, ki ga ubogi čuvaj rabi v službo in nazaj, šteti med delo, sicer je zapostavljen proti svojim tovarišem!

Z bohinske proge. Zadnjič smo opisali težnje prožnih čuvajev glede njih službe. Danes pa si oglejmo nekoliko razmerje teh trpinov do njihovih predstojnikov. Ako pride po progi gospod sekcijski načelnik, se ga že vsi naprej bojijo. Vpije nad nedolžnimi uslužbenci, da ljudje mislijo, da je ogenj. Tudi gospodje železniški mojstri in njih namestniki bi se imeli do čuvajev drugače obnašati. Kadar pride neki namestnik železniškega mojstra po progi, kriči nad delavci in čuvaji, da se Bogu usmili. Prožne čuvaje imenuje lenuhe, delavce pa bando, ki se vlačijo po progi. Za enkrat mu svetujemo, naj se obnaša do delavcev tako, kakor se spodobi, sicer mu bodo prijatelji delavstva poskrbeli primerne posluha. — Na Dobravi je železniški čuvaj socialni demokrat, ki si šteje v čast, da stopi večkrat mesto gospoda postajnega načelnika k telefonu. Ako se mu na prvi zvončni udarec vsi ne oglasijo, že začne kričati v telefon in jih v blaženi nemščini obkladati z raznimi primki. Svetujemo gospodu postajnačelniku, naj poduči tega rdečega možica, kako se je treba obnašati pri telefonu. Vsekako pa je boljše, da gospod postajnačelnik opravlja sam ta posel, potem ne bo pritožb. — Naša bohinska proga je tudi tako srečna, da je dobila nekega prožnega mojstra, ki se je učil manir pri vojaki celih 17 let, pa je še danes ne zna. Še bič naj bi mu dalo ravnateljstvo v Trstu v roko, pa bi bil vzoren železniški valpet. Niti tega ne ve, kdaj je nedelja. Železniškim čuvajem daje takozvano »Kirchenstunde« v nedeljah popoldan, v delavnik ali pa še celo ponoči. Če ne ve, kdaj se bere na Bohinjski Beli sveta maša, prosimo slavno ravnateljstvo, naj ga vendar o tem poduči. — Dne 24. februarja je prišel po progi sekcijski načelnik Grünwald. Pred predorom v Zaki dobi delavce in jih začne izpraševati za njih starost. Starejšim delavcem, in sicer takim, ki delajo že peto leto pridno in pošteno na progi, zagrozi, da jih bo odslovil, češ, pojte si kruha služiti na kmete. Torej pet let so bili dobri, sedaj pa naenkrat prestari in za nič. Ker je teh delavcev krog dvanajst, je veliko ogorčenje med delavci na progi. Gospod naj si zapomni, da živi na slovenski zemlji in da smo Slovenci tudi ljudje, ki si hočemo služiti svoj kruh doma. Sramotno pa je za Vas, gospod Grünwald, da si upate smešiti pred našimi poštenimi ljudmi gospode župane in župnike. Ko ste šli od delavcev stran, ste jim zagrozili z zaničljivim zasmehom, da naj ne gredo tega praviti kakim županom ali župnikom. Nikar ne izzivati, tega župani in župniki ne bodo trpeli. Gospodu železniškemu mojstru pa povemo, naj ne očita uslužbencem vedno gospoda poslanca Pibra. Mi gosp. poslanca Pibra spoštujemo, če pa Vam kaj ni prav, pojdite se k njemu zmeniti. — Prijatelj železničarjev.

Med brati in sestrami.

Industrialni delavec iz Idrije nam piše glede na gospodarsko politiko S. L. S. Z Angleškega se nam poroča, da so pač zatičili delavstvo z obremenitvami, na drugi strani so pa skrbeli zanj in mu pripomogli do obstanka s podpiranjem industrije. Kako se je pa pri nas na Kranjskem delalo pretečene čase. Samo polna usta fraz, kmet, delavec, obrtnik, daj, daj in daj! Vsaka sila ima pa gotove meje. Mati priroda pa nam je vzgojila moža, ki nam osebno ni znan, a kratka doba njegovega delovanja kaže jasne načrte, ki daleko nadkriljujejo prejšnje gospodarstvo. Z 10 milijonskim posojilom se bodo zemljišča zboljšala, med in mleko se tudi pozneje ne bo cedilo po Kranjskem, a marsikomu ne bo treba v tujino s trebuhom za kruhom. Z električnimi

napravami ob Savi bo poskrbljeno stotinam delavcem za kruh in živž. Takega dela v blagor naroda Slovenci še nismo imeli in največ zasluge ima ravno dr. Šusteršič, ki je v resnici v pravem pomenu besede socialni demokrat S. L. S., za človeško družbo dela brez razlike poklica, kdor mu pa nasprotuje, kaže le svoje, nevednost, sovraštvo ali zavist. Tisto svobodomiselstvo pa, ki ljudstvo izsesava, bomo vedno preganjali.

Naš konsum in »Napreja«. Dopisnik »Napreja« je pisal v št. 3. z dne 4. februarja, da v prihodnje pove, odkod so prišli katoliki pri njih konsumu do 6% dividende, ki jo bodo dobili. Ker dopisnik v prihodnji številki tega ni povedal, bil je pozviljan v »Naši Moči« št. 13, da naj vendar pojasni, kar je obljubil. Na ta poziv je pa napisal v št. 5. sledeče: »Klerikalci so nazadovali z njih gospodarsko zadrugo v minulem letu, to se razvidi iz letnega računa. O tem računu bi se lahko in z dokazom govorilo, pa to ni naša naloga, ker nočemo nikomur škodovati.« No, dopisnik »Napreja« pravi, da ni njega naloga, a v resnici je glavna naloga vsakega dopisnika, da stori kar obljubi, ali pa, da tudi dokaže, kar piše. Mi pa le vprašamo dopisnika »Napreja«, ali smo mogoče v tem nazadovali, ker imamo več članov kakor v letu 1909? Ali smo v tem nazadovali, ko smo imeli 15.924 K več prometa? Ali smo v tem nazadovali, ko je narasel rezervni zaklad za 1061 K? Ali smo v tem nazadovali, ko smo več vina razprodali? Dokaz k temu je, da smo plačali v letu 1910. 762 K užitnine več kakor v l. 1909., medtem ko so mokračji v njih konsumu v letu 1910. manj užitnine plačali kakor v letu 1909. Ali smo v tem nazadovali, da so prejeli člani 6%no dividendo kakor že prejšnjih osem let, kar v mokračkem konsumu niso še niti enkrat 6%ne dividende prejeli. Ali smo v tem nazadovali, da so prejeli člani za svoje popolno vplačane deleže 5% obresti kakor ves čas zadruge obstanka? Pri mokračkem konsumu pa niti 1% obresti ne prejmejo.

Litija. Cenjeni g. urednik, premislite, kako je današnji čas vse drago. Ali v naši predilnici je čimdalje slabše plačilo. Tukaj je več takih, ki zaslužijo na 14 dni le po 14 do 15 kron. Torej, kam hoče delavec ali delavka to vsoto obrtniti? Hrana, kurjava, obleka, stanovanje — in sedaj si lahko mislite, kakšno more vse to biti pri taki plači. Če pa gremo k ravnatelju prosit za boljše plačo, se nam pa smeje in pravi: »Boljše plače ne damo. Če nočete ali ne morete delati za tako plačo, bomo pa stroje vun pometali in tovarno zaprli. Veseli bodite delavci, da imate delo, nam je vseeno — imamo tovarno v Litiji ali ne.« In to je pri bogatem judu vse mogoče. Naj pri tej priliki opozorimo tudi na čudno izobraženega vratarja, ki med prosto uro nad delavkam vpije po nepotrebnem — samo da vzbuja nase pozornost in se prihlini ravnatelju. Delavci mu že dalj časa žugajo in bo jih enkrat skupil, če se ne bo poboljšal.

Litija. O naši predilniški bolniški blagajni se govori marsikaj. Da ni bilo že prej nobenega reda, to dobro vemo. Delavci smo plačevali, za drugo se pa nas ni vprašalo. Okrajna bolniška blagajna v Zagorju je pa prišla do prepričanja, da naša tovarna nima pravice imeti lastno bolniško blagajno, ker ni bilo nobenih pravih niti nobenega nadzorstva. In tako je okrajno glavarstvo odredilo, da delavstvo tukajšnje predilnice spada odslej pod okrajno bolniško blagajno. Ravnateljstvu to seveda ni bilo všeč, ker mu je bil v tem odvzet znaten vir dohodkov in kakor čujemo, je ravnateljstvo že vložilo pravila in prošnjo pri c. kr. glavarstvu za lastno bolniško blagajno. Delavci nismo pri tem boju zavzeli nikakršnega stališča, saj se tudi ni dosti oziralo na naše mnenje. Je nam pač vseeno! Pravice ne pričakujemo ne pri lastni, ne pri okrajni blagajni, dokler je vodstvo v socialno-demokratskih rokah.

Iz Tržiča. 12. marca je imel v znani socialnodemokratski gostilni pri Pelerju zopet shod znani odpadnik od vere Anton Kristan. Zabavljal je zoper škofa in pastirski list, ki prepoveduje branje veri sovražnih časnikov, med katere spadata v prvi vrsti ravno »Rdeči Prapor« in »Napreja«. Seveda rdeči bratje raje poslušajo verskega

odpadnika nego škofa. Zato tudi raje gredo k pridigam, ki jih ima Kristan v gostilni nego v cerkev. Sedaj bobnajo po »Napreju« in vabijo v svoj kosum staro in mlado. Mi krščanski delavci pač ne bomo nosili svojih krajcarjev v konsum, da bi se pasel že tako dobro rejeni Tone Kristan in njegov prijatelj Režek, ki je od delavca avanziral za štacunarja. — Eden najbolj glasnih rdečkarjev pri nas je nek v Tržič privandran Jazbec, ki dela v predilnici. Ta kaj rad udriha pri vsaki priliki čez naše duhovnike, katere ne imenuje drugače nego »farje«. Tega možica si bomo nekoliko natančneje ogledali v prihodnjih številkah, da ga bodo vsi dobro poznali.

Okno v svet.

Kako so uredili delavsko pogodbo v Rumuniji. Pred kratkim sta rumunski senat in zbornica sprejela postavbo glede na delavsko pogodbo. Postava ima pet členov, ki obsegajo delavsko pogodbo, pravo o stavkarnju, nezdgodno, invalidno in starostno zavarovanje, kazni, kakor tudi postavbo ureditev razmerja med delodajalci in delavci. Delavec se obveže na delo zgolj za gotovo dobo. Delovna pogodba se lahko dokaže tudi s pričami. Omožena ženska ne sme skleniti delovne pogodbe, če je ne pooblasti njen mož. Mladoletni ne smejo do 16. leta brez dovoljenja starišev ali varuhov skleniti nobene delovne pogodbe. Vodja podjetja je dolžan, da skrbi za delavčevo varnost in za delavčevo zdravje med delom. Preskrbeti mora vse naprave, ki onemogočujejo nezgode. Pravočasno in po izgovorjenih pogojih mora izplačati plačo. Delavci morajo imeti dovolj časa, da izpolnijo svoje verske in druge postavne dolžnosti. Preskrbeti mora delavcu potrebni material, orodje in osebje. Delavca ne sme siliti k zasebnim delom, tudi ga ne sme siliti, da dela v 24 urah nad 10 ur, pri delavcih pod 16. letom pa ne nad 8 ur. Delavčeva plača se ne sme zarubiti in odtegniti, izvzemši odškodnino za slabo delo in prispevkov podpornim, zavarovalnim in penzijskim blagajnam. Vsak delavec mora imeti delavsko knjižico, ki mu jo izstavi oblast brezplačno. Vse delavnice, zasebne in državne, kjer dela nad 10 delavcev, morajo imeti po ministrstvu potrjeni delovni red. Delavci imajo pravico, da se lahko pri ministrstvu pritožijo proti delovnemu redu. Ministrstvo ne sme naznaniti pritožnikovega imena. V vsakem okraju ustanove trgovske zbornice brezplačne delavske posredovalnice, ki jih nadzorujejo trgovske zbornice. V vsaki tvornici in v vsaki delavnici se mora ustanoviti bolniška podporna blagajna, ki podpira v slučaju, če oboli delavec, njegova žena ali otroci, kakor tudi ob porodih in ob smrtnih slučajih. Delavci prispevajo podporni blagajni dva odstotka svoje plače, približno ravno toliko prispeva delodajalec. Iz vseh teh vsot ustanovi lahko država za celo deželo podporno blagajno. V vsakem kraju, kjer je to potrebno, se lahko ustanovi delavski in industrijski svet. V industrijskem svetu je enako število delavcev in podjetnikov. Imenuje jih ministrstvo za dobo treh let. Delavsko-industrijski svet obravnava vsa vprašanja glede na industrijo in z ozirom na delo. Zato, da se kolikor mogoče omeje stavke, se morajo predložiti vse pritožbe osebja proti podjetniku industrijskemu delavskemu svetu, ki o pritožbi po svojih odposlancih obvesti delodajalca tekom 24 ur. Delodajalec mora na pritožbo odgovoriti v 48 urah. Če odkloni delavske zahteve, se pritrudi, da se sporna vprašanja predlože razsodišču, se imenuje razsodišče, v katerem je en zastopnik delodajalcev in en zastopnik delojemalcev. Razsodišče mora razsoditi v treh dneh. Če se sodniki ne sporazumejo, odloči kot zadnja inštanca dotični mirovni sodnik. Če pa delodajalec ne sprejme delavskih zahtev in se tudi ne podvrže razsodišču, imajo delavci pravico, da prično stavkati, če to sklene večina delavcev s tajnim glasovanjem. Da je veljavno glasovanje, mora oddati vsaj tretjina upravičenih delavcev svoje glasovnice. Delavci, ki še niso stari 18 let, ne smejo glasovati. Glasovanje se mora obnoviti vsak teden in je od uspeha odvisno, če se nadaljuje stavka ali ne.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1909 čez 83 milijonov K.
Stanje vlog čez 21 milijonov K.
Lastna glavica
K 503.575-98.

Ljudska posojilnica

registr. zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta 8

pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franč. cerkvijo

prejema **hranilne vloge** vsak de-
lavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure pop.

ter jih obrestuje **4½%** brez
po kakem odbitku,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov
denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj
prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-
hranilnične položnice na razpolago.

Dr. Ivan Šusteršič, predsednik; **Josip
Šiška**, stolni kanonik, podpred.; **Odborniki:**
Anton Belec, posest., podj. in trg. v Št. Vidu
n. Lj.; **Fran Povše**, vodja, graščak, drž. in
dež. posl.; **Anton Kobl**, posest. in trg., Breg
pri Borovni; **Karol Kauschegg**, veleposest.
v Ljubljani; **Marija Kolar**, stolni dekan v
v Ljubljani; **Ivan Krežar**, svetnik trg. in
obrt. zborn. in hišni posest. v Ljubljani; **Fran
Leskovic**, hišni posestnik in blag. „Ljudske
posojil.“; **Ivan Pollak ml.**, tov.; **Karol
Pollak**, tovarnar in posestnik v Ljubljani;
Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.

Spominjajte se pri vseh priveditvah,
pri vseh vseh veselih in žalostnih
dogodkih „Slovenske Straže“!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in
zraven spadajočih potrebščin.

F. MERSOL

LJUBLJANA, Mestni trg št. 13.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavic, no-
gavic, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih robcev, ovratnikov,
zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

Gričar & Mejač
Ljubljana

Prešernova ulica št. 9

priporočata svojo največjo
zalogo izgotovljenih oblek za
gospode, dečke in otroke.

Novosti
v konfekciji za dame.

Ceniki s koledarjem za-
stoj in poštne prosti.

POZOR!

Kdor želi imeti dobro uro,
naj zahteva z znamko

„UNION“

ker te ure so najbolj tr-
pežne in natančne, dobe
se pri

Fr. Čudnu

uraru in trgovcu v Ljubljani
delničar in zastopnik
švicarskih tovarn „Uni-
on“ v Biel in Genovi.

700 Uhani, prstani, briljanti. 1
Svetovnoznano najfinejše blago po najnižjih cenah.

Agitirajte za naše glasilo
„Naša Moč“!

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbi naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila

Postrežba poštena in zanesljiva.
Cene najnižje.

A. Lukič

Slovenska
konfekcijska trgovina za:
gospode, dame, dečke, deklice

Ljubljana
Pred škofijo 19.

Lekarna „PRI KRONI“ Mr. Ph. BOHINCA

v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporočata sledeča zdravila:

Bažam proti želodnim bole-
činam, steklenica 20 vin., 6
steklenic 1 krono.
Kaplje za želodec, izvrstno,
krepilno in slast do jedi po-
spešujoče sredstvo, steklenica
40 vin., 6 steklenic 2 kroni.
Kaplje zoper želodčni krč,
steklenica 40 vin., 6 steklenic
2 kroni 50 vin.
Kaplje proti zobobolu,
steklenica 20 vin.
„Siadin“ za otroke.
Obliž za kurja očesa, brada-
vice in trdo kožo, mala škat-
ljica 50 vin., večja 1 K 20 vin.
Odvajalne kroglice, škatljica
30 vin.
Posipalni prašek, proti ognji-
vanju otrok in proti potenju
nog, škatljica 50 vin., 6 škatljic
2 kroni 50 vin.
Protinski cvet, proti trganju
po udih, steklenica 1 krono.
Ribje olje, steklenica 1 krono.
Salicilni kolodij za odstra-
nitev kurjih oces, bradavic in
trde kože, steklenica 70 vin.
Tinktura za želodec, odva-
jalno, krepilno in slast po-
spešujoče sredstvo, steklenica 20
vin., 6 steklenic 1 krono.
Tinktura za laso, steklenica 1 K.
Trpotčev sok, izvrstno pri-
moček proti kašlju stekl. 1 K.
Železnato vino, steklenica 2
kr. 60 vin., in 4 kr. 80 vin.
Železnate kroglice, proti ble-
dici (Bleichsucht) mala škatljica
70 vin., velika 1 krono 60 vin.

**Dežnike in
solnčnike**
domačega izdelka

najboljše kakovosti, pri-
poročata po najnižji ceni
slavnemu občinstvu

JOSIP VIDMAR, tovarna dežnikov, Ljubljana

Pred škofijo št. 19. Stari trg št. 4. Prešernova ulica št. 4.

Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Usojam si naznaniti častitim odjemalcem, da
sem odprl na Tržaški cesti št. 1

„pri Kerčonu“ filialo

moje trgovine z železnino, hiš-
nega in kuhinjskega orodja.

Blagovolite mi tudi nadalje ohraniti cenjeno
naklonjenost.

Z odličnim spoštovanjem **Stefan Nagy**

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo
6 dni!

Samo
6 dni!

HAVRE NEW-YORK

francoska prekomorska družba

Veljavne vožne liste (Sifkarte) za francosko linjo
čez Havre, ter liste za povratek iz Amerike
v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. ŠMARD

oblastveno potrjena potovalna pšarna v Ljubljani
Dunajska cesta št. 18 v novi hiši „KMETSKE
POSOJILNICE“ nasproti gostilne pri „FIGOVCU“.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetetka**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Kotoursku Pojasnila daje se brezplačno.

IVAN JAK in SIN

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih

**voznih koles in
šivalnih strojev**

za rodbino in obrt.

